

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декал економічного факультету

Р.Р. Білоскурський

«25» жовтня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

(назва навчальної дисципліни)

Вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-наукова програма

Економіка

(назва програми)

Спеціальність

051 Економіка

(вказати: код, назва)

Галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти

третій (освітньо-науковий)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання

українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2023 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Цифрова трансформація економіки» складена відповідно до освітньо-наукової програми «Економіка» спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», останнє затвердження: наказ ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 20 вересня 2023 р. № 349.

Розробник:

Поченчук Г.М., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, доктор економічних наук, професор

Погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Економіка» і затверджено на засіданні кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування

Протокол № «2» від «20» вересня 2023 року

Завідувач кафедри

/З.І. Галушка/

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № «2» від «25» жовтня 2023 року

Голова методичної ради економічного факультету

/Р.І. Грешко/

1. Мета навчальної дисципліни Однією з характерних особливостей сьогодення є глибоке проникнення цифрових технологій у всі сфери життєдіяльності суспільства. Нова ера проривних інновацій, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, швидка зміна потреб бізнесу та суспільства, виникнення нових форм економічної взаємодії і дифузії знань – усе це невід’ємні компоненти сучасної реальності, що вимагає набуття відповідних компетенцій науковцями-економістами. Навчальна дисципліна «Цифрова трансформація економіки» спрямована на вивчення принципів, основних вимог та процесів цифрової трансформації економіки й відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-наукової програми слухається здобувачами освіти у другому семестрі першого року навчання.

«Цифрова трансформація економіки» – формування теоретичних знань і практичних навичок щодо кількісної оцінки й ефективного використання потенціалу цифрової трансформації економіки на мікро- та макрорівнях. Вивчення дисципліни дозволить здобувачам освіти в процесі застосування сучасних цифрових технологій до управління економічними системами розуміти змістовну економічну складову цифровізації та відповідних технологій, визначати причинно-наслідкові зв’язки, пріоритетність факторів впливу, міждисциплінарні аспекти в розвитку, що є важливим у фаховій підготовці науковця.

2. Результати навчання:

Відповідно до освітньо-наукової програми «Економіка» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 051 Економіка) вивчення дисципліни «Статистичний аналіз в економіці» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп’ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1-й	2	3	90	10	20	-	-	60	-	залік
Заочна	1-й	2	3	90	2	4	-	-	84	-	залік

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість кредитів/годин 3/90											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекц.	практ./семін.	лаб	інд	с.р.		лекц.	практ./семін.	лаб	інд	с.р.
		3	4	5	6	7		9	10	11	12	13
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми навчальних занять												
Тема 1. Сутність цифрової трансформації та цифрової економіки 1. Сутність цифрової трансформації. 2. Зміст та категоріальний апарат цифрової економіки. 3. Логіка суспільного розвитку в контексті цифрової економіки 4. Цифрова економіка як складова нової економічної реальності 5. Сутність цифрової економіки: вітчизняні реалії	16	2	4			10	16	1				15
Тема 2. Індустрія 4.0. як каталізатор	15	2	4			9	15	1				14

цифрових трансформацій. 1. Поняття промислових революцій 2. Зміст та особливості Індустрії 4.0. Історичний поступ терміну «Індустрія 4.0» 3. Цифрова трансформація бізнесу та управління 4. Новітні технології, що визначають цифрову трансформацію												
Тема 3. Цифрова інфраструктура. 1. Сутність інфраструктури. Будова цифрової інфраструктури. 2. Тверда цифрова інфраструктура. 3. М'яка цифрова інфраструктура. 4. Взаємодія держави і приватного сектору щодо розвитку цифрової інфраструктури.	13	2	2			9	13		1			12
Тема 4. Сучасні цифрові бізнес-моделі. 1. Бізнес модель: зміст та основні види. 2. Бізнес-модель як елемент цифрової трансформації. 3. Інструменти цифрової трансформації бізнес-моделей	15	2	2			11	15		1			14
Тема 5. Цифрові екосистеми та складні інформаційні	16	1	4			11	16		1			15

[illegible]

3.3. Тематика практичних занять

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Тема 1	Сутність цифрової трансформації та цифрової економіки <i>Завдання:</i> Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми. Дайте порівняльну характеристику «старої» (традиційної) та цифрової економіки економік. Підготувати доповідь «Оцифровка, цифровізація та цифрова трансформація - сутність та відмінності».	4	
Тема 2	Індустрія 4.0. як каталізатор цифрових трансформацій. <i>Завдання:</i> Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми. Здійсніть порівняльну характеристику: «Віртуальна економіка vs цифрова економіка» Підготувати доповідь (тема на вибір): «Ринки цільових індустрій (target industries)» «Рушійні сили розвитку 4.0 в Україні» «Технології 4.0. Передумови формування 5.0»	4	
Тема 3	Цифрова інфраструктура <i>Завдання:</i> Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми. Охарактеризувати співвідношення понять цифрова інфраструктура та цифровий суверенітет. Підготувати доповідь: «Державне регулювання розвитку інфраструктури цифрової економіки: сутність та особливості реалізації»	2	1
Тема 4	Сучасні цифрові бізнес-моделі. <i>Завдання:</i> Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми. Здійснити порівняльну характеристику цифрових та класичних бізнес-моделей. Підготувати доповідь (за однією з тем): «Цифрові двійники»; «Сучасні бізнес-моделі: історії успіхів та невдач»; «Проблема підготовки кадрів для цифрової трансформації».	2	1
Тема 5	Цифрові екосистеми та складні інформаційні системи (платформи). <i>Завдання:</i> Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми. Підготувати дослідження: «Цифрові платформи: сучасні приклади успіхів та невдач ї»	4	1
Тема 6	Цифрова трансформація у різних сферах економіки. <i>Завдання:</i> Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми. Підготувати дослідження за вибором напрямку цифрової трансформації в структурі економічної системи.	4	1

3.4. Самостійна робота здобувачів

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Актуальні проблеми економіки» спрямована на засвоєння, узагальнення і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів, підготовку до практичних занять, підготовку питань, які виносились на самостійне вивчення, створення презентацій завдань до відповідних тем дисципліни.

№	Назва теми (форма контролю)	Кількість балів
Тема 1	Сутність цифрової трансформації та цифрової економіки <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> – Рушійні сили цифрової трансформації. – Зміст процесу цифрової трансформації (від оцифровки до цифрової економіки). – Ефективність цифрової трансформації. – Цифрові фабрики. <i>Робота над дослідницьким завданням до теми</i>	до 5 балів
Тема 2	Індустрії 4.0. як каталізатор цифрових трансформацій <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> – Принципи побудови Індустрії 4.0. – Унікальність як масовий продукт в умовах четвертої промислової революції. – Соціальні виклики четвертої промислової революції. <i>Робота над дослідницьким завданням до теми</i>	до 5 балів
Тема 3	Цифрова інфраструктура <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> – Попит та пропозиція цифрової інфраструктури. – Регуляторні особливості у сфері цифрової інфраструктури. – Роль цифрової інфраструктури у забезпеченні цифрового суверенітету. <i>Робота над дослідницьким завданням до теми</i>	до 5 балів
Тема 4	Сучасні цифрові бізнес-моделі. <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> – Фактори підвищення конкурентоспроможності на ринку завдяки цифровізації підприємств. – Як цифрові технології впливають на трансформацію бізнес-моделей? – Кейс: Канва бізнес-моделі (англ. business model canvas) – зручний інструмент стратегічного управління, щоб описати, сформулювати, викласти на папері бізнес-модель стартапу, проекту і навіть діючого підприємства. Опишіть бізнес-моделі великих компаній України за методом канви. Визначте, які елементи бізнес-моделей були змінені цифровими технологіями. Запропонуйте власні ідеї, яким чином можна змінити бізнес-модель. <i>Робота над дослідницьким завданням до теми</i>	до 5 балів
Тема 5	Цифрові екосистеми та складні інформаційні системи (платформи) <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> – Мережевий ефект, негативний мережевий ефект. – Екосистеми міжнародного рівня – учасники та способи формування. – Шерінгова економіка. – Дизруптивний вплив цифрових платформ. Які правила змінюють цифрові платформи?	до 5 балів

	– Цифрові двійники у цифровій трансформації <i>Робота над дослідницьким завданням до теми</i>	
Тема 6	Цифрова трансформація у різних сферах економіки <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> – Цифровізація освіти, сфери охорони здоров'я, енергетики. – Впровадження концепції цифрових робочих місць. – Вплив цифрової економіки на тенденції сучасного ринку праці <i>Робота над дослідницьким завданням до теми</i>	до 5 балів

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Для досягнення освітньої мети та прогнозованих програмних результатів використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології.

Методи навчання:

- словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари та ін.);
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

5.1. Критерієм підсумкового оцінювання є досягнення здобувачем мінімальних порогових рівнів оцінок (балів) за кожним передбаченим результатом навчання.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час навчальних занять за кожен тему (опитування, тестування, виконання індивідуальних завдань). Загальна (максимальна) кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить **100** балів, з яких **60** балів здобувач набирає при поточних видах контролю і **40** балів – у процесі підсумкового виду контролю (залік).

У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до підсумкового контролю.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових (презентацій) завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, висвітлення проблематики в теоретичних концепціях та парадигмах, використання літературних джерел, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання тем відбувається з дозволу аспірантури за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференціях).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують всі завдання, які передбачені. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

5.2. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90-100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

5.3. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи (тематичні);
- тестові завдання, опитування, індивідуальні завдання;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті;
- презентації результатів виконання завдань;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Формами поточного контролю є усні та письмові (тестування, презентації тощо) відповіді здобувача.

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі *заліку* і в терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	10	10	40	100

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Цифрова трансформація економіки : мікро- та макроаспекти : колективна монографія / за заг. ред. Н.А. Мазур, д.е.н., проф.; Кам'янець-Подільськ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 440 с.

2. Краус К. М., Краус Н. М., Поченчук Г. М. Цифрова інфраструктура в умовах віртуалізації та нової якості управління економічними відносинами. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9279>

3. Поченчук Г.М., Заволічна Т.Р. Вплив цифровізації на інституціонально-інфраструктурні зміни економіки. Науковий вісник Чернівецького національного університету : Збірник наукових праць. Випуск 834. Економіка. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. С. 76-82. URL: <http://econom.chnu.edu.ua/jjourna/index.php/ecovis/artiart/view/175>

4. Сенкевич О.Ф. Методичні підходи щодо моделей трансформації цифрової економіки та суспільства. *Економічні горизонти*. 2018. №4(7). С.146-154. URL: <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/208585/208805>

5. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. Центр Разумкова. Київ : Видавництво «Заповіт», 2020. 274 с.

6. Струтинська І.В. Дефініції поняття «цифрова трансформація». *Причорноморські економічні студії. Економіка та управління підприємствами*. 2019. №48. С.91-96.

7. Чіков, І. Цифрова трансформація економіки: сутність, проблеми та особливості. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 25. С. 97-102.

8. Тульчинська С.О., Корзун Л.С. Цифровізація як засіб трансформації економіки України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. № 83. Т. 2. С.52-59.

9. Бречко О. В. Детермінанти цифрової трансформації національної економіки. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип. 4. С. 7–24.

10. Левковець О. М. Інноваційні бізнес-моделі: особливості формування. *Економічна теорія та право*. 2019. № 2 (37). С. 172-182. URL: <http://dx.doi.org/10.31359/2411-5584-2019-37-2-172>

11. Купревич Т.С. Цифрові платформи в світовій економіці: сучасні тенденції і напрямки розвитку. *Економічний вісник університету*. 2018. Вип. 37/1 С. 313.

12. Харченко В. Бізнес-модель CANVAS для громадських організацій. URL: <https://www.prostir.ua/?kb=biznes-model-canvas-dlya-hromadskyh-orhanizatsij> .

13. Скоробогатова Н.Є. Концептуальні засади формування сталого розвитку суспільства в контексті Індустрії 4.0. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2019. С. 388-400.

14. Краус К.М., Краус Н.М., Голобородько О.П. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf

15. Nikiforov P., Pochenchuk G., Babukh I. Innovation in the market of financial services of the digital economy: general trends and prospects. *Причорноморські економічні студії*. Науковий журнал. Вип. 62. 2021. С. 129-136. URL: http://bses.in.ua/journals/2021/62_2021/23.pdf

7.2. Допоміжна

1. Котелевець, Д. О. Тенденції розвитку цифрової економіки в Україні. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. № 5. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-03-01>

2. The Digital Economy. Don Tapscott. URL: <https://dontapscott.com/about/>

3. Djakona A., Kholiavko N., Dubyna M., Zhavoronok A., & Fedyshyn M. Educational dominant of the information economy development: a case of Latvia for Ukraine. *Economic Annals-XXI*. 2021. № 192(7-8(2)). С. 108-124. URL: <https://doi.org/10.21003/ea.V192-09>

4. Kosach I., Shaposhnykov K., Chub A., Yakushko I., Kotelevets D., Lozychenko O. Regulatory policy in the context of effective public governance: evidence of Eastern European Countries. *Cuestiones Politicas*. 2022. № 40(72). С. 456-473.

5. Strack R., Antebi P., Kataeva N., Kovács-Ondrejko O., Lopez A., Welch D. Decoding digital talent. URL: <https://www.bcg.com/publications/2019/decoding-digital-talent.aspx>.

6. Shalmo D., Christopher A. W., Boardman L. Digital transformation of business models – best practice, enablers and roadmap. *International Journal of Innovation Management*. 2017. Vol. 21 (08). P. 1–17. URL: <http://dx.doi.org/10.1142/S136391961740014X>.

7. Щеглюк С. Морфологія цифрової економіки: особливості розвитку та регулювання цифрових технологічних платформ (науково-аналітична записка). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/e20190301.pdf>.

8. Поченчук Г. Цифрові компетенції в менеджменті. Innovative Educational Technologies: European Experience and its Application in Training in Economics and Management. Internship. Riga: Baltic Research Institute of Transformation Economic Area Problems, 2020. 184 p. С.131-134.

9. Поченчук Г.М., Бабух І.Б. Цифрова трансформація: поведінкові зміни споживачів та бізнесу. International scientific conference «Development of modern economic science in the context of digitalization»: conference proceedings, December 3–4, 2021. Riga, the Republic of Latvia : «Baltija Publishing», 2021. С.37-39

8. Інформаційні ресурси

1. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/>
2. Centre for the Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum. URL: <https://centres.weforum.org/centre-for-the-fourth-industrial-revolution/home>
3. Digital Development. The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/digitaldevelopment>
4. Council Resolution on a new European agenda for adult learning 2021-2030 2021/C 504/02. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021G1214%...>
5. Industry 4.0 Market - Growth, Trends, and Forecasts. URL: <https://www.ascreports.com/market-research-report-538241/industry-market-growth-trends-forecasts>
6. Краковецький О. Огляд національних стратегій розвитку штучного інтелекту URL: https://medium.com/@sashaeve/огляд-національних-стратегій-розвитку-штучного-інтелекту-bf1d869991d7?fbclid=IwAR1I0NriDa1a_-djuM9goQtJA2T0s1eMThHxMdBdqvkDgV1tkGkurH7ius
7. Прогноз розвитку світової економіки до 2030Е. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/prognoz-rozvitku-sv%D1%96tovoi-ekonom%D1%96ki-do-2030e.html>
8. Цифрова трансформація економіки України в умовах війни. Травень 2023 року. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-traven-2023>